

17.09.2018

נוהל מסגרת – בטיחות בממשקי מים בשטחים שבאחריות רט"ג

תמצית ועיקרי הנוהל:

כללי

מסמך זה מגדיר את המסגרת ואת העקרונות לניהול הבטיחות בממשקי מים עם מקורות מים טבעיים בשטחים שבאחריות רשות הטבע והגנים הלאומיים. בחלק משמורות הטבע והגנים הלאומיים קיימים ממשקים עם מקורות מים טבעיים, המשמשים לפעילות חווייתית של פנאי נופש ואתגר (כולל הליכה, שכשוך, טבילה ורחצה). במקומות ובפעילויות אלה עשויות להיגרם לעתים תאונות (טביעה, פציעה מחבטות הנגרמות מהחלקות ונפילות ועוד) לממשקי המים יש מאפיינים ייחודיים הדורשים נקיטת אמצעי זהירות מתאימים וספציפיים.

הבסיס העיקרי לניהול הבטיחות בשמורות ובגנים הלאומיים של הרשות, ניהול הבטיחות בממשקי מים המצויים באחריות הרשות, מהווה חלק בלתי נפרד ממכלול ניהול הבטיחות באתר, בשמורה ובגן הלאומי.

הבסיס החוקי / סימוכין

הוראות בטיחות והנחיות מקצועיות לממשקי מים בשמורות הטבע ובגנים הלאומיים, צווים והנחיות משרד הפנים (לעניין ממשקי מים- חוק המצילים, הסדרת מקומות רחצה וכד') כללי התנהגות בתקנות סדרים והתנהגות, חוק שמורות טבע וגנים לאומיים ניהול מסגרת – ניהול הבטיחות בשמורות ובאתרים קולטי קהל (לעניין תיק בטיחות מקומי, פיקוח ובקרה).

מטרת הנוהל

להגדיר תהליך שיטתי לניהול הבטיחות בממשקי מים בשטחים שבאחריות הרשות ליצור תשתית מושגית ומקצועית לעוסקים ולמעורבים בבטיחות באתרים ובשטחים שבאחריות הרשות להניח בסיס לניסוח נהלים תפעוליים והוראות מקצועיות מקומיות בתחום הבטיחות במקומות בהם קיימים ממשקי מים

סוגים של ממשקי מים

בריכות טבעיות המיועדות בעיקר לרחצה: ממשקי מים טבעיים המיועדים גם לרחצה כגון - גן השלושה (הסחנה), חורשת טל ועינות צוקים. הם מאופיינים במקורות מים זורמים בטבע, במבנה טבעי שאפשר שעבר שינויים מלאכותיים מסוימים להתאמה לפעילות בטיחותית או אחרת.

מקווי מים במסלולי טיול: מסלולי טיול בשמורות טבע וגנים לאומיים שבהם מצויים מקווי מים טבעיים, כדוגמת בריכת המשושים, המפל לבן, המפל השחור, מפל עין גדי ועוד. מקומות אלו מהווים מוקד משיכה למטיילים להתרענן ולרחוץ בהם, לעתים כחלק מהפעילות העיקרית בשטח.

מסלולי טיול "רטובים" בנחלים וגבים: טיולים בטבע כוללים לעתים מסלולי הליכה בתוואי נחל שונים שבחלקם יש צורך בהליכה בנחל או בחציית מקווי מים כגון גבים ובריכות טבעיות, שחלקם עמוקים, כדוגמת נחל יהודיה והזיתן. מסלולים אלו מאופיינים ברמות סיכון שונות. ממסלולים למשפחות ועד למסלולים אתגריים למיטיבי לכת.

מקווי מים אסורים לרחצה: שמורות טבע וגנים לאומיים שבהם מקווי מים וגבים שאינם מיועדים לשמש לרחצה של מטיילים ואסורים ברחצה משיקולים שונים, ובכלל זה, סיבות בטיחותיות ו/או סיבות בריאותיות ו/או משיקולי שמירת טבע או מורשת. לדוגמא, נחל תבור, עין אפק ועוד.

בריכות שכשוך: קיימים שמורות טבע וגנים לאומיים עם ממשקי מים טבעיים שבהם בריכות שכשוך על מנת לאפשר למבקרים להתרענן בצורה בטוחה ושלא תפגע בערכי הטבע. בריכות אלו מאופיינות במים רדודים, ומיועדות במיוחד לרחצה וטבילה לילדים.

סוגי אמצעי בטיחות בממשקי מים

פירוט	אמצעי מודעות והתראה
<p>הסברה – העברת מסרי הסיכונים השכיחים בשמורות טבע וגנים לאומיים עם ממשקי מים וכללי התנהגות למניעתם, על ידי הסברה לקהל הרחב באמצעים שונים ובשילוט בשטח.</p> <p>הדרכה - העברת מסרי הסיכונים השכיחים באתר וכללי התנהגות למניעתם, באמצעות הדרכה במקומות שניתן לבצע זאת, כמו למשל, בקופת האתר טרם הכניסה - במקומות ציבוריים קולטי קהל המאוישים בכוח אדם קבוע.</p> <p>שילוט - הצבת שילוט אחיד וברור כולל פיקטוגרמות, המצביעים על הסכנות הקיימות בממשקי המים שבאתר וכללי ההתנהגות למניעתן, בנקודות הידועות כמקומות ריכוז של מטיילים - בתחילת מסלול, לאורך המסלול ובמיוחד בסמוך למקווה המים הטבעי.</p>	

תהליך הליבה לניהול בטיחות בממשקי מים:

סיכונים

לממשק מסוג:

הערות	סמן V	תיאור הסיכון	סיכון
		סכנות ביטחוניות לשלום הציבור שהוגדרו על ידי משטרת ישראל וצה"ל	ביטחון ושלום הציבור
		זיהום כימי או בקטריאלי המסכן את המטיילים עפ"י סטנדרטים של - משרד הבריאות.	זיהום מים וסביבה
סכנת פגיעה כתוצאה מקפיצה, דריכה החלקה או עומק פתאומי.		סלעים, גרוטאות, שברי זכוכיות וכד' גלויים ושאינם גלויים	עצמים במקווה המים
סלעים, בורות, מדרגות תלולות וכד'		מים שעומקם אינו בשיפוע מתון אלא בעומקים המשתנים פתאומית/	מים בעומקים משתנים
סכנת פגיעה מחבטות או טביעה		זרימת מים חזקה (ספיקה של זרימת 3 אלפים מ"ק - מים לשעה או יותר)	מים בזרימה חזקה
		מים מעל לעומק של 0.65 מ' העלולים לגרום לטביעה	מים עמוקים
		מתחת ל 22 מעלות העלולים לגרום טראומה עד עצירת נשימה	מים קרים
		מים מתחת לעומק 0.65 מ' העלולים לגרום לחבטות מהקרקעית כתוצאה קפיצה למים	מים רדודים
		מפגעים סביבתיים קבועים או זמניים (מחוץ למים) העלולים לסכן את המטיילים.	מפגעים סביבתיים
		סכנת נפילת סלעים ואבנים, סכנת החלקה ונפילה למים.	מצוקים
		משטחים במקור המים וסביבתו העלולים לגרום להחלקות.	משטחים חלקים
		צמחיה העלולה ללכוד מטיילים במים.	סבך צמחיה
		עכירות שאיננה מאפשרת לראות בבירור את הקרקעית, סלעים וכל חפץ אחר	עכירות